

REGIONALNO GEOGRAFSKI RAZVOJ

OPĆINE POLIČNIK

**Andrijana Lončar
2007.**

UVOD

Općina Poličnik se nalazi 14 km sjeveroistočno od grada Zadra. Dio je Zadarske županije i čine je sljedeća naselja: Briševac, Dračevac Ninski, Lovinac, Gornji Poličnik, Poličnik, Murvica, Rupalj, Suhovare i Visočane.

Na jugu graniči sa Gradom Zadarom, na sjeveroistoku s općinom Posedarije. Prema zapadu graniči sa općinama Nin i Ražanac, a na istoku sa Gradom Benkovcem i općinom Zemunik. Smještena je u središnjoj zoni Ravnih kotara.

Ime Poličnik dolazi od naselja i bivše župe *Polisane* (Polišnik, Poljišane). Ljudski život na ovim područjima potječe još iz starijeg kamenog doba i srednjeg paleolita, a osobito se može pratiti od ilirsko-liburnskih vremena. U srednjem vijeku pripada hrvatskoj župi Luka. Za vrijeme osmanlijskih prodora, Poličnik je bio među važnijim mletačkim obrambenim utvrdama na zadarskome području. Nekad značajna Tvrđava u sjevernoj Dalmaciji, poznata još u srednjem vijeku, mada često oštećivana i rušena održala se do naših dana. Međutim, o naselju koje se razvilo podno nje zna se vrlo malo.

Premda su općina i samo mjesto Poličnik nadomak Zadru, tisućljetnom glavnom gradu Dalmacije, njihov povijesno-geografski razvoj tekao je u oskudnim gospodarskim i društvenim okolnostima. Stanovništvo se uglavnom zaokupljalo poljodjelstvom i stočarstvom kao glavnim izvorom uzdržavanja. Komunalna infrastruktura nije zadovoljavala ni minimalne potrebe stanovništva, a školu i poštu dobiva tek između dvaju svjetskih ratova.

Općina Poličnik osnovana je 13. travnja 1993. godine, u sklopu upravno-teritorijalnog ustroja Republike Hrvatske i sve se brže razvija. Odkad je osnovana obnovilo se, uredilo i izgradilo te mnogo uložilo u infrastrukturu i izgled same općine.

GEOGRAFSKI POLOŽAJ I VELIČINA

Općina Poličnik smještena je u Zadarskoj županiji tj. u sjevernoj Dalmaciji, u mikroregiji Ravnih kotara Južnogrvatskog primorja, 14 km sjeveroistočno od grada Zadra.

Na umanjenoj karti dijela Zadarske županije (mjerila 1:150 000), prikazana su naselja u općini Poličnik.

Slika 1. Naselja općine Poličnik na karti dijela Zadarske županije

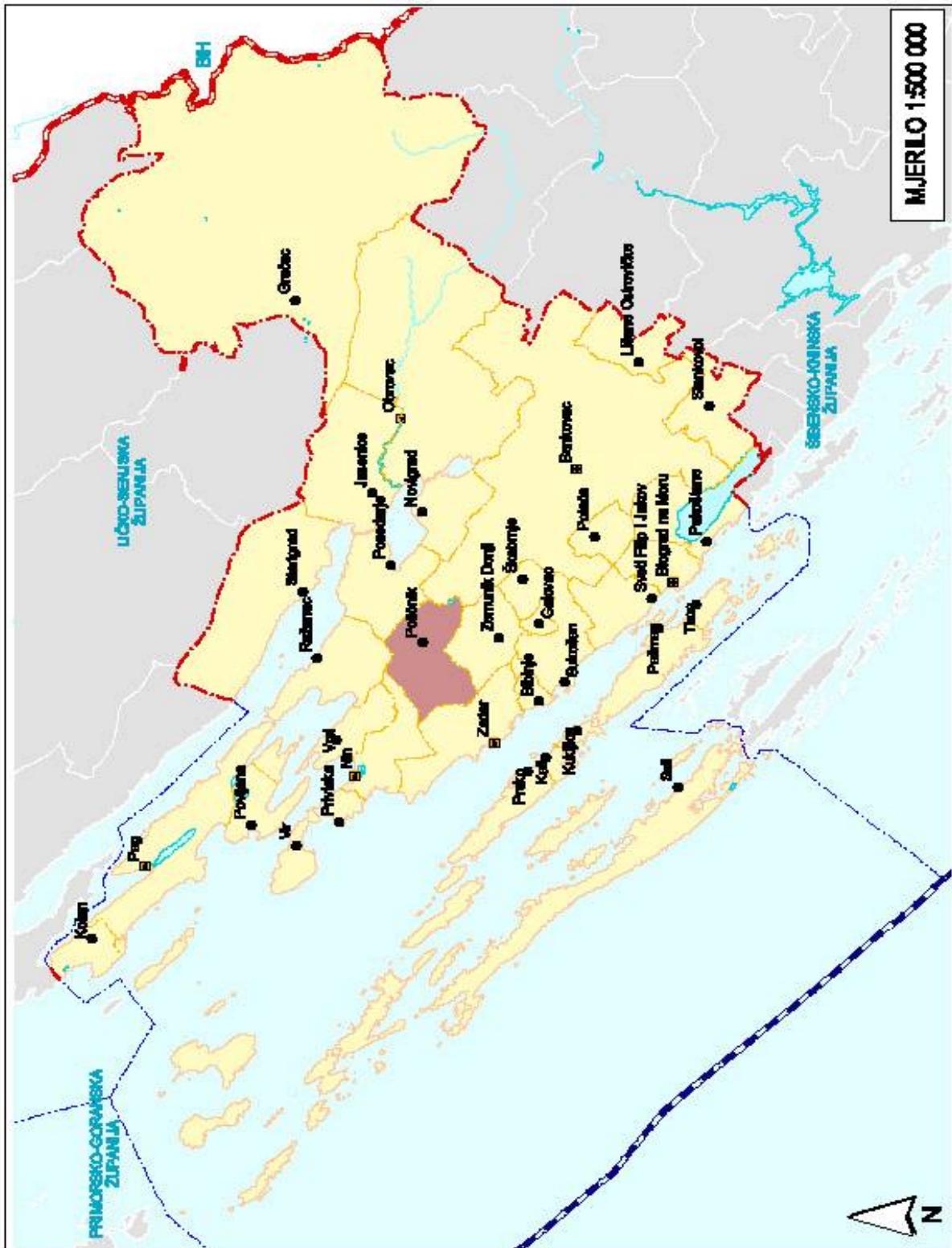
Izvor: Turistička karta Zadarske županije, Znanstvena knjižnica, Zadar

Općina Poličnik na jugozapadu graniči sa Gradom Zadrom i općinom Nin, na sjeveru graniči s općinama Ražanac i Posedarje, a na istoku s Gradom Benkovac i na jugoistoku s općinom Zemunik.

Površina općine Poličnik iznosi 82.02 km², što iznosi 2.3% od ukupne površine Zadarske županije. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2001. godine, općina Poličnik broji 4664 stanovnika. Gustoća naseljenosti je 57 stan/km².

Općini Poličnik pripadaju sljedeća naselja: Briševi (17.07 km²), Murvica (14,21 km²), Lovinac i Gornji Poličnik (11.15 km²), Suhovare (8.20 km²), Visočane (8.46 km²), Rupalj (4.69 km²), Dračevac Ninski (6.11 km²) i Poličnik (12.13).,

Prometno, općinom Poličnik prolazi Jadranska magistrala, na njenom jugoistočnom dijelu, zatim cesta Zadar – Poljica – Ražanac na zapadnom dijelu općine. Jadranskom magistralom, općina je povezana sa cijelom Hrvatskom, pa i dalje s inozemstvom. Istočnim rubom općine prolazi Jadranska autocesta, koja je također od iznimne važnosti za ovo područje.

Slika 3. Položaj općine Poličnik u odnosu na ostale općine u Zadarskoj županiji
 (Izvor: Ustupio katastarski ured u Zadru)

PRIRODNO – GEOGRAFSKA OSNOVA

GEOMORFOLOŠKA OBILJEŽJA

Općina Poličnik nalazi se u najistaknutijem dijelu Ravnih kotara, koji ističe njihovo ravničarsko obilježje. Geomorfološki, prostor koji obuhvaća općina Poličnik čine izmjenu uglavnom karbonatnih bila i flišnih, često mlađim naslagama prekrivenih udolina. Bila rijetko prelaze 100 m nadmorske visine što ovom kraju daje ravničarsko i brežuljkasto obilježje. Najviša točka nadmorske visine u općini Poličnik nalazi se u Suhovarama i iznosi 138,5 m. Poličnik se nalazi na 119 m nadmorske visine, Visočane na 105 m, dok su Briševi na 56 m i Murvica na 98,4 m nadmorske visine. Bila su uglavnom vapnenačka, kredne ili tercijarne starosti, a udoline često laporne i pješčenjačke, eocenske starosti, međutim zbog poremećenosti sjevernodalmatinskih bora ima sučajeva da su i flišne zone izdignute, a karbonatne spuštene (Zadarska županija, 2001.).

Specifičan je i smjer pružanja vapnenačkih uzvisina, izrazito u dinarskom pravcu sjeverozapad-jugoistok.

Zbog procesa mlađe evolucije reljefa u pleistocenu i postpleistocenu ove su flišne zone dijelom prekrivene zonama aluvijalnih ravnih. Ova izmjena sinklinala i antiklinala glavna je morfostrukturalna značajka prostora općine i bitno se odražava na njegovo gospodarstvo i mogućnosti razvoja (Zadarska županija, 2001.).

Od sedimenata na području općine Poličnik, najzastupljeniji su kredni vapnenci. Eocenski vapnenci i latori se ponajviše javljaju u uskim prugama uz rubove sinklinala, dok se eocenski flišni slojevi prostiru dalje od rubova sinklinala i oni su mekani i bogati su glinenim česticama. Prostrane doline obično su dublje prekrivene sa latorima i pješčenjacima. Specifičnosti pedogenskih procesa na ovom području mogu se sažeti u dva pravca:

- erozija i njezin utjecaj na razvoj tala
- antropogenizacija i njen utjecaj na genezu i evoluciju tala.

Reljef, rijetko i slabo razvijena vegetacija, kao i oborine često u vidu kiše velikog intenziteta su faktori koji uvjetuju pojavu i izraženost erozije na ovom području. S druge strane antropogeni utjecaj očituje se s jedne strane također na pojavu erozivnih procesa i odnošenja tala, a s druge strane i na stvaranje tala.

Ovakva geološko-geomorfološka građa za posljedicu daje ključnu značajku općine Poličnik, a to je znatan udio obradivih površina, što ga čini tradicionalno istaknutim agrarnim

krajem u Zadarskoj županiji a slično je i u susjednim općinama, kao naprimjer: Posedarje, Škabrnja, Zemunik, Grad Benkovac i druge općine smještene u predjelu Ravnih kotara. Stoga je od najstarijih vremena na područjima općine Poličnik i okolnih krajeva, istaknuta poljoprivredna proizvodnja, a aktivnost u poljoprivredi važna je u opstanku stanovništva i razvoju cjelokupnog područja.

Zahvaljujući povoljnim geografskim uvjetima, iskoristive su mogućnosti navodnjavanja, unaprijeđen je uzgoj raznih kultura, tako da je ovaj prostor potencijalno značajni izvoznik hrane, posebice voća i povrća.

Udoline predstavljaju poljoprivredno najvredniji dio općine Poličnik. Na ovom području osobito su značajne udoline: Ninski zaljev – Briševi – Zemunik – Nadinsko blato – Stankovaci i Ljubač – Lovinac – Poličnik – Suhovare – Smilčić – Benkovac – Trolokve, jer prolaze jednim dijelom područjem općine Poličnik. Njima teku manji potoci, koji za sušnih razdoblja presuše. Teku longitudinalno u smjeru pružanja reljefnih struktura (jugoistok-sjeverozapad). U tim dolinama smjestila su se plodna područja pogodna za obrađivanje (Lužine, Brežine, Bila vlaka, Mantovac, Crljenice i sl.), ali i mnogobrojne drage i gajevi u kojima izrasta relativno mlada hrastova šuma (Dubrave, Njegušova draga, Zrilića gaj, Kalapaćev gaj, Grabi, Debeli gaj, Grobnica, te Drage i Gajevi u blizini Murvice i Briševa).

Slike 4. i 5. Prikazuju plodnu flišnu udolinu, poljoprivredno najvažniji kraj u općini

KLIMATSKA OBILJEŽJA

Klimu nekog područja određuje prosječno stanje svih vremenskih procesa koji se odvijaju nad tim područjem kroz dulji niz godina. Vremensko razdoblje stabilizacije klimatskih parametara iznosi 30 godina. Prema Köppenovoj klasifikaciji područje općine Poličnik pripada **Cfa** klimi, tzv. „umjereni topla vlažna klima s vrućim ljetom“.

Površina općine nalazi se u području sjeverne Dalmacije, samim time i u onom dijelu sjeverne Zemljine polutke koji se obično naziva umjerenim zemljopisnim širinama.

Nalazi se otprilike na sredini između suptropskog pojasa visokog tlaka i subpolarnog pojasa niskog tlaka. To određuje njezinu pripadnost cirkulacijskom pojusu umjerenih širina. U tom području nastaju pokretni atmosferski sustavi visokog i niskog tlaka, poput golemih zračnih vrtloga čiji promjer može biti veći od nekoliko stotina kilometara. Oni potiču premještanje toplog zraka prema sjeveru i hladnog prema jugu. Osim zračnih strujana, na vrijeme i klimu ovog područja uvelike utječe i blizina mora. Utjecaj se očituje ublažavanjem temperaturnih oprečnosti. More se ljeti manje ugrije nego kopno, stoga će zrak iznad morske površine biti hladniji nego iznad kopnene. Odatle potječe i osvježavajući utjecaj mora i na blisko obalno područje, toplinske opreke mora i kopna potiču nastanak vjetra s mora tzv. zmorac ili maestral (Zadarska županija, 2001.).

Od gorskih čimbenika na ovo područje najvažnija je planina Velebit. Svojom duljinom, visinom i položajem u blizini obale Velebit je u ovome dijelu vrlo učinkovita i važna klimatska pregrada između morske i kopnene klime. Velebit sprečava miješanje tih klima i postupni prijelaz iz jedne u drugu. Zamjetan je njegov utjecaj i na vrijeme. Prisutnost prostranog kopnenon područja Ravnih kotara i Bukovice, očituje se prije svega toplinskim učinkom. Zbog različitosti načina grijanja i hlađenja kopna i mora, blizina kopnene mase čini temperaturne ekstreme izrazitijim, a dnevno i godišnje kolebanje temperature većim. Taj je utjecaj najzamjetniji pri stabilnom i vedrom vremenu. On je doista prisutan u široj zadarskoj okolini, za razliku od samog grada, gdje je zbog jačeg utjecaja mora, on gotovo nezamjetan. Široko kopneno zaleđe Zadra pridonosi pojačavanju obalnog kruženja zraka ljeti, ali i slabljenju bure zbog povećanog utjecaja trenja (Klimatska monografija Zadra, 2005.).

Neprijeporno je da velika različitost cirkulacijskih uvjeta, odnosno raspodjele ciklona, anticiklona i drugih atmosferskih sustava, utječe na raznolikost vremena na ovim područjima. Unatoč tome, svi oblici vremena koji se tijekom godine izmjenjuju mogli bi se svrstati u desetak prepoznatljivih vrsta vremena, a one pak u tri veće skupine.

Slika 6. Pogled iz centra općine Poličnik na Velebit u siječnju

Ljeti i u ranu jesen prevladava stabilno, lijepo vrijeme. Takvo bi se vrijeme moglo nazvati i „neporemećenim“, jer se uspostavlja onda kad u blizini nema jakih atmosferskih sustava, koji bi mogli uzrokovati povećanu naoblaku ili jak vjetar. Takvi su dani sunčani, počesto vedri i topli. Nakon jutarnje tišine, u poslijepodnevnim satima počne puhati vjetar s mora (zmorac ili maestral), koji snižava temperaturu zraka u vrijeme najveće dnevne pripeke. Navečer zavlada tišina, a noću zapuše slab vjetar s kopna (kopnenjak ili burin) prema moru. Ova vrsta vremena zamjećuje se u oko 80% ljetnih dana, ali je katkada prisutna i u druga godišnja doba, od ožujka do studenoga.

Druga skupina vremenskih tipova, također vrlo važna, povezana je sa strujanjem zraka iz kopnenog dijela Hrvatske preko Dinarskog gorja u ova područja. To je vrijeme pri kojemu puše dugotrajna umjerena ili jaka bura a katkad i olujne jakosti. Bura je općenito suh i hladan vjetar koji puše na udare, mahove ili „refule“. U području općine Poličnik bura puše kao sjeveroistočnjak, pretežito u hladnijoj polovici godine, kada može trajati i nekoliko dana uzastopce. Ljeti je rijetka, kratkotrajna je i zamjetljivo slaba nego u drugim dijelovima godine. Hladni zrak koji se sručuje s Velebita prolazi priličnu udaljenost iznad široke kopnene zaravni Bukovice i Ravnik kotara, te zbog toga njena brzina i snaga zamjetno oslabe. U ovisnosti o atmosferskim sustavima koji uzrokuju buru, vrijeme je u nekim slučajevima vedro

ili malo oblačno, a u drugim prevladava oblačno s kišom, a zimi katkad i snijegom. Vedra ili „jasna“ bura puše pretežito zimi kad je potaknuta strujanjem zraka iz hladne anticiklone iznad europskog kopna prema sniženom tlaku u Sredozemlju. Oblačna ili „škura“ bura puše nakon juga, na stražnjoj strani ciklone koja se preko Jadrana premješta na jugoistok. Takva je bura ponajčešće jača od one što puše uz vedrinu.

Posebna skupina vremenskih tipova opaža se pri strujanju toploga zraka iz nižih zemljopisnih širina prema hrvatskom i europskom kopnu. Pri prijelazu ili zadržavanju iznad Sredozemnog mora taj zrak postane vlažnim. Približavanjem obali i gorju u kopnenom zaleđu taj se vjetar pojačava i mijenja smijer. Naziva se jugom ili širokom. Na području općine Poličnik jugo pretežito puše u hladnijem dijelu godine, osobito u proljeće i u jesen. Katkad puše nekoliko dana uzastopce. Zamjećuju se dvije različite vrste vremena povezanog s jugom. Češća je ona vrsta u kojoj jugo puše na prednjoj strani jadranske ciklone koja se premješta sa zapada na istok u blizini hrvatske obale Jadrana. Tada je na ovim područjima Zadarske županije oblačno i vlažno, a Velebit je skriven od pogleda iza debelog oblačnog zida. Vjetar je jak, katkad i olujan, vrijeme je kišno. Poslije nekoliko dana jugo obično prelazi u buru. Druga vrsta vremena „po jugu“ opaža se onda kada se ovo područje nalazi u zapadnom dijelu anticiklone čije je središte u jugoistočnoj Europi. Time uzrokovano strujanje zraka također je jugoistočnog smjera. Nebo je uglavnom vedro, relativna vlaga nije visoka, a zrak je topao. Meteorolozi takvo jugo zovu anticiklonskim. I takvo jugo može dosegnuti olujnu jakost. Zbog razmjerne suhoće i štetnog učinka na raslinje nije omiljen među poljoprivrednicima (Klimatska monografija Zadra, 2005.).

Temperatura zraka i padaline

Temperatura zraka je jedan od najvažnijih elemenata klime. Njezina razina, ali i krajnosti koje doseže, određuju brojne djelatnosti koje se obavljaju u mjestima općine Poličnik. Temperatura zraka izražava toplinsko stanje atmosfere. U području općine Poličnik, utjecaj mora na temperaturni režim je naglašen. Ono smanjuje dnevne i godišnje razlike u grijanju i hlađenju zraka, što rezultira blagim zimama i ne prevrućim ljetima. S jedne strane, tome pridonose velike količine akumulirane topline u moru, te mirno vrijeme uz prevladavajuće stabilne anticiklonske situacije u rujnu i listopadu. S druge strane, to je povezano sa sporim grijanjem zraka u proljeće zbog blizine rashlađenog mora (Klimatska monografija Zadara, 2005.).

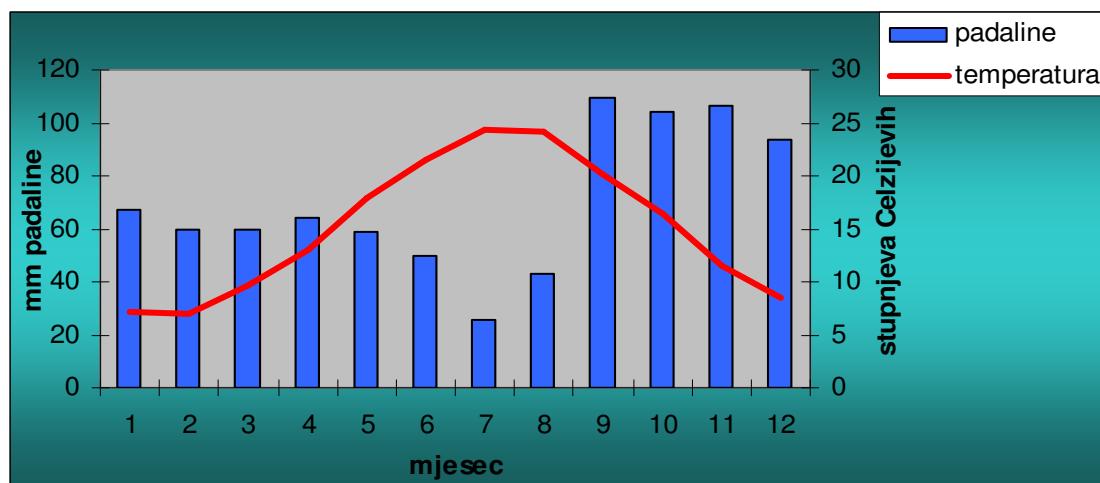
Prosječna temperatura najhladnjeg mjeseca siječnja u Zadru iznosi $7,3^{\circ}\text{C}$. Prosječno je najtoplji mjesec srpanj, s prosječnom temperaturom od 24°C . Znači stoga je za pretpostaviti da su vrijednosti na području same općine Poličnik u odnosu na grad Zadar, gdje su i vršena metereološka mjerenja i istraživanja, ljeti danju slične (ljeti je u prostoru općine danju nešto toplije, ali noću nešto hladnije nego u Zadru), a zimi nešto niže od tog prosjeka, s obzirom na relativnu udaljenost od mora.

Tablica 1. Srednje mjesecne temperature u Zadru

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	God.
7,2	7	9,7	13,1	17,9	21,6	24,4	24,2	20,1	16,4	11,6	8,5	15,2

Izvor; Državni hidrometeorološki zavod, Zagreb (svibanj, 2007.)

Srednje godišnje temperature zraka i količine oborina u Zadru, za vremensko razdoblje 1981.-2005. godine

Graf 1. Klimadijagram za postaju Zadar

Izvor: Državni hidrometeorološki zavod, Zagreb (svibanj, 2007.)

U godišnjem hodu temperatura se najviše mijenja u prijelaznim godišnjim dobima. Najveći porast temperature nastupa u kasno proljeće (između travnja i svibnja), a najveći pad u kasnu jesen (između listopada i studenog). Srednja godišnja temperatura zraka u Zadru iznosi $15,2^{\circ}\text{C}$. Oborina u Zadru pada samo oko 30% dana u godini. U prosječnom godišnjem hodu u Zadru padne oko 841,8 mm oborine. S obzirom na godišnju količinu oborine Zadar pripada onim dijelovima naše obale gdje su oborine najmanje. Oborina je više u hladnijem dijelu godine što je obilježje maritimnog oborinskog režima. U prosječnom godišnjem hodu javlja se široki jesenski maksimum oborine od rujna do studenoga s prosječnim mjesecnim

količinama od 104 mm do 110 mm. Njima su uzrok ciklone koje u tome dijelu godine prolaze Sredozemnim i Jadranskim morem i često zahvaćaju obalno područje.

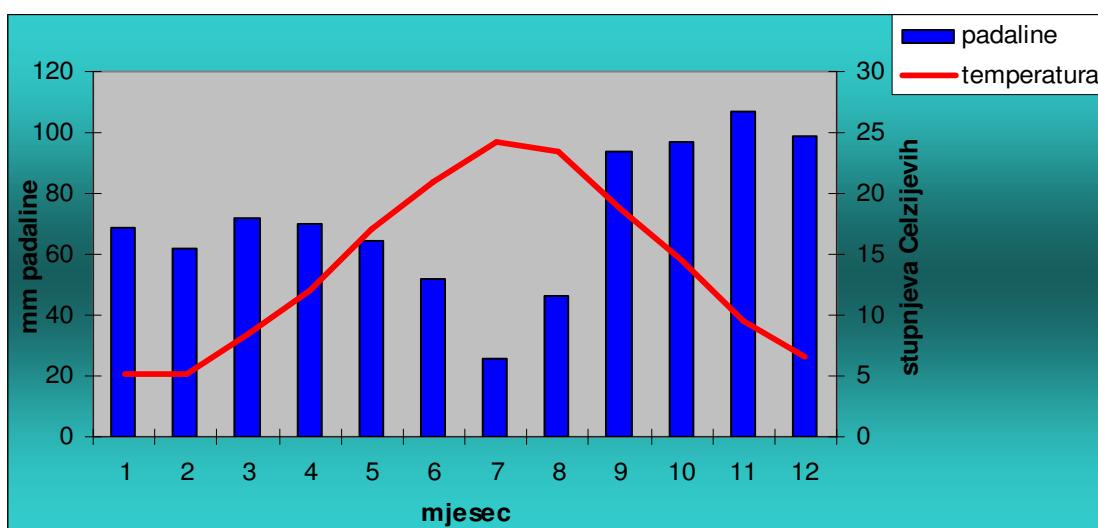
S obzirom da u općini Poličnik ne postoji niti jedna mjerna stanica, uz podatke navedene za grad Zadar, razmatraju se, podatci mjerne postaje Zemunik, zbog usporedbe ali i blizine te geografske sličnosti mjesta u zadarskom zaobalju.

Tablica 2. Srednje mjesecne temperature u Zemuniku

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	God.
5,1	5,2	8,4	12	17	21	24,2	23,5	18,7	14,6	9,5	5,2	13,8

Izvor: Državni hidrometeorološki zavod (svibanj 2007.)

Srednja mjesecna temperatura zraka i količine oborina u Zemuniku (za vremensko razdoblje 1981.-2005.)

Graf 2. Klimadijagram za postaju Zemunik

Izvor: Državni hidrometeorološki zavod, Zagreb

Srednja godišnja temperatura zraka u Zemuniku je $13,8^{\circ}\text{C}$, a u prosječnom godišnjem hodu padne 846,3 mm padalina. Primjetno je da postoji razlika i u temperaturi ali i u godišnjem hodu padalina između Zadra i nekoliko kilometara u unutrašnjosti udaljenog Zemunka. Srednja godišnja temperatura zraka očituje se u razlici od $1,4^{\circ}\text{C}$, a u padalinama oko 4,5 mm godišnje. Važno je obratiti pozornost i na dnevna temperaturna kolebanja. Logično je da su na području općine Poličnik znatnija nego u Zadru. Temperaturni ekstremi se povećavaju udaljavanjem od obale, prvenstveno zbog slabljenja blagotvornog

utjecaja mora. U hladnijem dijelu godine temperatura zraka je manja na prostorima općine Poličnik u odnosu na obalu i sam grad Zadar, u prosjeku oko 2°C.

Tablica 3. Srednja mjesečna količina padalina u Poličniku (1963.-1984.)

Mjesec	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	ukupno
mm padalina	83	79	87	72	73	67	43	96	98	112	127	108	1045

Izvor: Magaš, (1995.): Povijesno-zemljopisne osnove razvoja Nina, str. 24.

Iako podaci nisu savim vremenski ujednačeni, ipak se mogu donijeti relevantni zaključci o padalinama na ovom prostoru. Prostor općine Poličnik je izloženiji padalinama od samog Zadra i Zemunka, a manje od Smilčića i Benkovca. Godišnji hod padalina ukazuje na insuficijentnost s minimumom u ljetnom i naglašeni maksimum u kasnojesenskom razdoblju (posebice studeni), gdje je izraženiji od vrijednosti u naseljima bližim obali, a manje izraženiji nego dalje zaobalju.

Snijeg je vrlo rijetka pojava na području općine Poličnik. U promatranom razdoblju padne u oko 60% zima, ali ovisno o temperaturi zraka i tla snijeg koji pada zadrži se na tlu kraće ili dulje vrijeme. Budući da je u ovom području, rijetkost da temperatura niža od 0°C dugo traje, tako je i sniježni pokrivač rijedak. Ima ga prosječno samo jedan dan godišnje i to najčešće padne u siječnju. Može se zaključiti da snijeg nije redovita i česta pojava na području općine Poličnik.

Od vremenskih pojava koje se tijekom godine opažaju na ovim područjima su grmljavina, tuča, mraz i magla. One često nepovoljno utječu na čovjekove aktivnosti, mogu uzrokovati štetu, osobito poljoprivrednicima pošto je područje općine izrazito poljoprivredni kraj, ali na svu sreću ne opažaju često. Ove vremenske pojave najčešće su od sredine jeseni do sredine proljeća.

Što se tiče insolacije, tijekom godine prosječno je najdulje mjesечно trajanje sunca u srpnju. To je posljedica velike duljine dana i male naoblake tijekom razdoblja stabilnog ljetnog vremena koje podržava azorska antiklona. Tada je srednje dnevno trajanje insolacije vrlo veliko. Uz srpanj, kolovoz je mjesec koji ima najviše sunca. Ljeti, kao i početkom jeseni, gotovo nema dana bez sijanja Sunca i u prosjeku se može očekivati oko 11 uzastopnih dana sa sijanjem Sunca. Tijekom jeseni trajanje insolacije se smanjuje, to je smanjenje veće od proljetnog povećanja, pa je jesen maje sunčana od proljeća. Osobito je zamjetno smanjenje insolacije od listopada do studenog, što je u vezi s promjenom cirkulacije, učestalijim ciklonama, jačim naoblaćenjem i godišnjim maksimumom kiša. Podaci trajanja insolacije

upozoravaju na to da je ovo područje osunčan kraj. Godišnje se može očekivati oko 121 vedar dan, odnosno oko 30% svih dana u godini (Klimatska monografija Zadra, 2005.).

BILJNI SVIJET

U submediteranskom pojusu, prevladavaju uglavnom termofilne listopadne šume hrasta medunca s bijelim ili crnim grabom.

Oštra granica između zona eumediterana i submediterana ne postoji, oni se nadovezuju jedno na drugo, obuhvaćajući u najširem smislu riječi kontinentalnu plohu Ravnih kotara (a time i dio općine Poličnik) i krške zaravni Bukovice. Ipak, u prostoru općine Poličnik više prevladavaju submediteranske biljne zajednice.

Glavno obilježje čine razni degradacijski oblici termofilnih šuma listača hrasta medunca s bijelim grabom, ili pak s crnim grabom, tvoreći šumske zajednice *Quercus-Carpinetum orientalis* i *Ostryo-Quercetum pubescens*. Pored medunca, bijelog i crnog graba, od stabala dolazi još i hrast cer, hrast sladun, crni jasen, poljski brijest, maklen, košćela, tršlja, pajasen te rašeljka i kruška trnovača kao stabla ili grmovi. Bijeli grab razvija se i u formi klekovine (Zadarska županija, 2001.).

Od grmova najzastupljenija je šmrika, a dolaze još: drača, pasja ruža, drijen, kozokrvina, brnistra, a od trajnica smilje, bjelušina, čistaci, čepljen, na stijenama piridalni zvončić i žednjaci i dr.

Slika 7. Zajednica šume hrasta, graba i drače – karakteristično za ovaj kraj

Slika 8. Tipična grmovita vegetacija: drača, šmrika i patuljasto hrastovo drveće

Od stabala može se naći još i na crnu te bijelu topolu, vrbu, jablan, kostelu i sl. Dobar primjer pošumljavanja crnogoricom (alepski bor s primjesama čempresa i pinije) je prostor između Poličnika i Murvice Gornje.

Velike površine su pod vinovom lozom, voćnjacima i maslinicima. Kultivirani krajolik submediterana obilježava stablo bajama, a pored njega susreće se i crna murva, bijela murva,

te murvać. Negativni utjecaj čovjeka na području submediterana bio je daleko značajniji nego u eumediteranu. Razlozi su dvojaki – nemilosrdna sječa šuma listača i šmrike za potrebe ogrijeva, te uništavanje niskog raslinja (makije i gariga) pretjeranom ispašom ili pak nekontroliranim paljenjem i požarima za toplijeg dijela godine.

U novije vrijeme velikosrpska agresija na Hrvatsku, ostavila je za sobom velike opustošene i opožarene površine, velika minirana nepristupačna područja i devastirane kultivirane površine, koje su u prostoru ove općine uglavnom sanirane u posljeratnom razdoblju.

HIDROGEOGRAFSKA OBILJEŽJA

Iako na području Ravnih kotara, time i općine Poličnik protječe čitav niz vodotoka, svi oni u kritičnom – ljetnom razdoblju kada su potrebe za vodom najveće – presušuju.

Hidrografska mreža općine Poličnik je vrlo oskudna, budući da znatan dio terena izgrađuju propusne karbonatne naslage. Od privremenih ali većih vodotoka u ovom području teče Bašćica u blizini Lovinca i Ruplja na sjevernoj granici općine Poličnik prema općini Posedarje. U sušnom dijelu godine zna presušiti, ali u umjetno stvorenom jezeru Grabovac, zapremnine $150\ 000\ m^3$ (radi navodnjavanja obližnjih poljoprivrednih površina Nove Baštice), ima vode tokom cijele godine. Nešto južnije, između Visočana i Poličnika teče Jaruga koja također u ljetnom razdoblju presušuje. Jaruga uz nekoliko ostalih manjih privremenih ili stalnih vodotoka formira Miljašić jarugu. Ona protječe zadarskim zaobaljem u duljini od oko 17 km, do ušća u Ninskog zaljevu gdje se uljeva u more. Porječje Miljašić jaruge proteže se u smjeru jugoistok-sjeverozapad, od mjesta Zemunik Gornji do grada Nina, a ukupna površina je oko $190\ km^2$. Nju prate mnogobrojni izgrađeni zdenci u mjestima ali i u polju. Značajniji su Livadnjak, Babinovac, Ivanovac, Vranjak, Livadnjak, Deranjovac, Zrilnovac, Biberovac, Turkeš, Piać, Radnovac, Bunarna, Jabukovac i Badnjak. Između Dračevca Ninskog, Poličnika i Murvice Gornje teče također periodična Imenjača. I u ovom području velik je broj bunara, istaknutiji su Gruškovac, Osojnica, Peljevac, Plinovac, Vranjevac, Mednovac i Vreline. Postoji još i Briševačka jaruga koja također pripada slivu Miljašić jaruge.

Da bi se u što boljoj mjeri iskoristila izdašnost sliva na pogodnim vododrživim mjestima izgrađene su dvije akumulacije. Uz već spomenuti Grabovac na Bašćici, uređeno je i jezero Vlačine, u blizini Suhovara, na granici općine Poličnik i Grada Benkovca. Zapremnine je $930\ 000\ m^3$ iz koje se vrši navodnjavanje društvenih površina na poljoprivrednom objektu Baštica 2.

Međutim, ova ta poljoprivredna dobra nalaze se upravno, izvan općine Poličnik. Jedini značajni lokalni vodni resurs koji se može koristiti za rješenje vodoopskrbe ovog područja je izvorište „Oko Basino“ koje se nalazi između naselja Poličnik i Dračevac Ninski uz sjeverozapadni rub poljoprivrednog dobra „Lug“. Maksimalna središnja izdašnost ovog izvora za sušno doba godine je oko 30 litara u sekundi, prosječno 40 litara u sekundi godišnje.

Površinsko otjecanje vode s naslaga fliša najistaknutije je u kišnom razdoblju, a neznatno u srpnju i rujnu. S površina karbonatnih naslaga u Ravnim kotarima otjecanja praktički nema. Na područjima gdje se u sklopu s karbonatnim naslagama nalaze ulošci laporanog, površinsko je otjecanje u kišnom razdoblju znatno. Najniži dijelovi terena koje

izgrađuju slabopropusne i nepropusne eocenske naslage povremeno su izložene plavljenju. Oborinske vode se infiltriraju u karbonatne stijene, pa se na taj način stvaraju pričuve podezmne vode, koje na određenim dijelovima iznose i do 65% oborina koje padnu na to područje. Međutim, za korištenje ove vode koja leži dublje od eocenskih stijena tla trebalo bi napraviti detaljne hidrogeološke istražne radove, jer se o ovoj vodi trenutno može govoriti kao o „nedostupnoj vodi“.

Slika 9. Ostaci nekadašnjeg bunara uz privremeni tok Jaruge

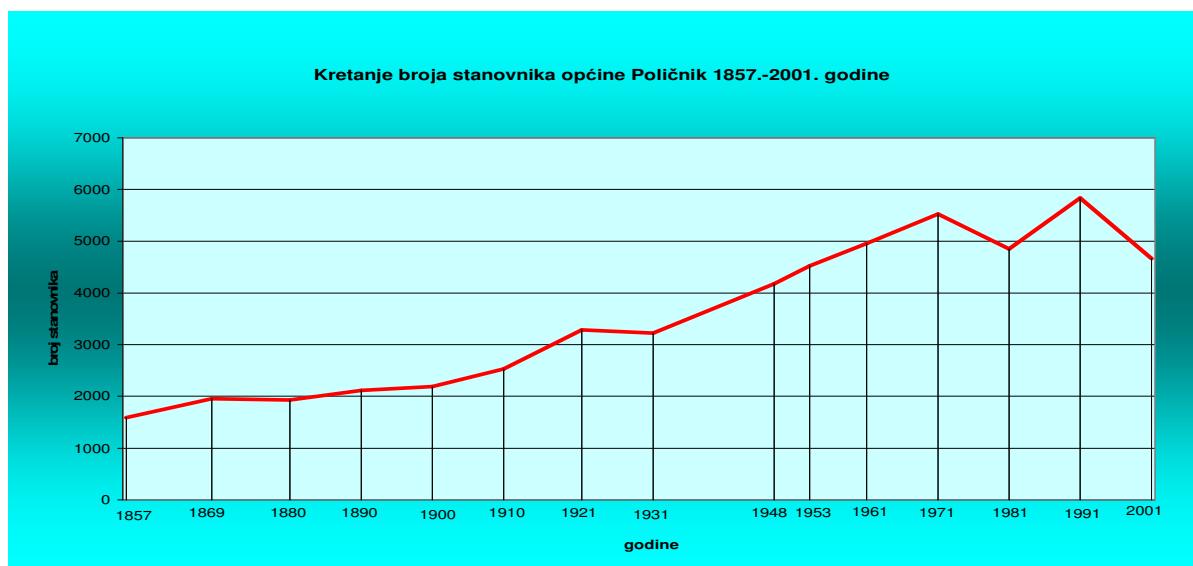

Slika 10. Gusterna kod Usike, u blizini izvora Pijać

DEMOGEOGRAFSKA OBILJEŽJA

Kretanje broja stanovnika i gustoća naseljenosti ovog područja povezani su s gospodarskim mogućnostima njezine prirodne osnove i s društvenim zbivanjima u prošlosti ali i sadašnjosti. U ukupnom broju od 4664 stanovnika u općini, po popisu 2001. godine, na 82 km² (57 stanovnika na km²), kriju se razlike u naseljenosti između pojedinih mjesta u općini. Te razlike ne odrazuju samo suvremene procese nego su dobri dijelom posljedica složenih kretanja stanovništva i u prošlosti kada su se u 16. i 17. st. naseljavali krajišnici iz unutrašnjosti. Od 1957. do 1971. godine broj stanovnika cijelog područja povećavao se.

Do početka 21. stoljeća nije bilo gotovo nikakvih značajnijih promjena u kretanju broja stanovnika koje je bilježilo postupan porast. Tek nakon drugog svjetskog rata postaju sve veće. Razvoj poljoprivrede i povoljna prirodna sredina u uvjetima tradicionalne gospodarske strukture uvjetovale su porast broja stanovnika. Međutim, u posljednjem desetljeću stanovništvo općine se brojem nešto smanjuje jer je zahvaćeno suvremenim migracijama. Dolazi do gospodarske stagnacije na ovim područjima (slična situacija odvijala se i na otocima). Stanovništvo se koncentrira na obalama ali i u drugim zemljama.

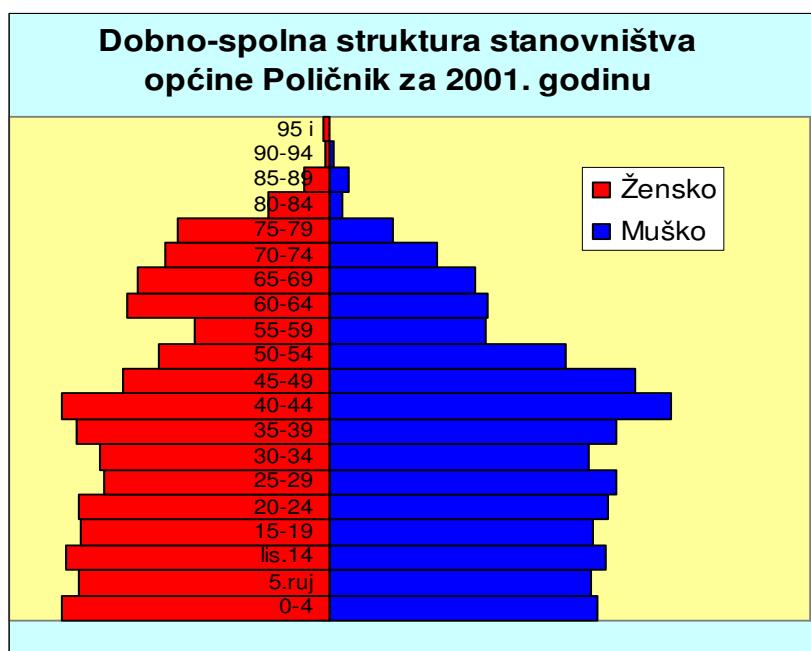

Graf 3. Kretanje broja stanovnika u općini Poličnik 1857.-2001.godine

Izvor: Korenčić,M. (1979.):Naselja i stanovništvo socijalističke Republike Hrvatske 1857-1971., Zagreb; www.dzs.hr (svibanj 2007.)

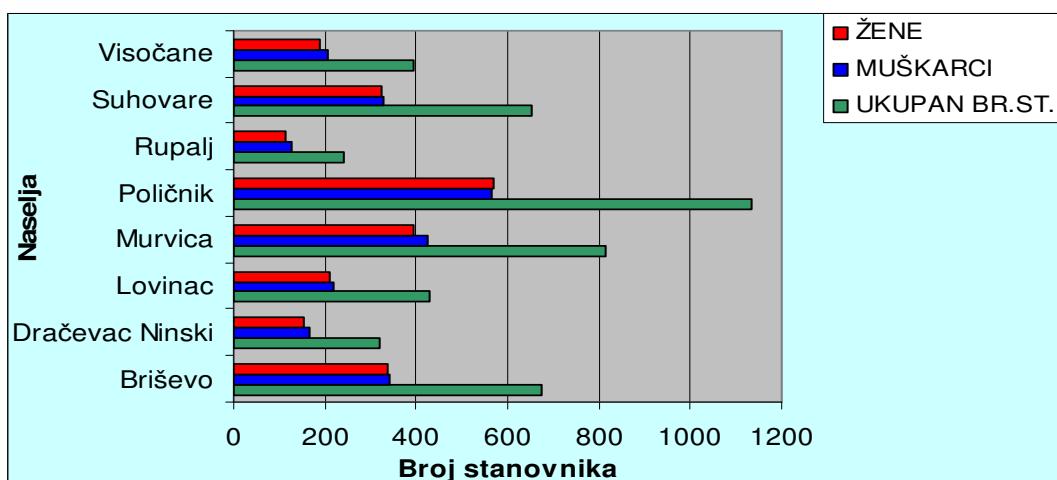
Kao što je istaknuto, osamdesetih godina 20. st. dolazi do blagog porasta broja stanovnika koji 1990-ih biva naglo prekinut početkom srpske agresije koja je zahvatila i ovaj

prostor. Mnoga stradanja i žrtve stanovništva, uvjetovali su iseljavanje, a samim time i pad broja stanovništva na ovim područjima. Mnogi stanovnici bili su protjerani ili ubijeni, a i odlazak Srba 1995. godine nakon akcije „Oluja“ iz dijela Murvice uvjetovao je gotovo čistu homogenu strukturu stanovništva, i po nacionalnosti (Hrvati), ali i po vjeroispovijesti (rimokatolici).

Graf 4. Stanovništvo općine Poličnik po spolu i dobi prema popisu iz 2001. godine

Izvor: www.dzs.hr (rujan 2007.)

Graf 5. Ukupan broj stanovnika po naseljima prema popisu iz 2001.godine

Izvor: www.dzs.hr (svibanj 2007.)

Tablica 4. Broj stanovnika po naseljima i spolu u općini Poličnik, popis 2001. godine

NASELJA	UKUPAN BR.ST.	MUŠKARCI	ŽENE
Brišovo	676	340	336
Dračevac Ninski	319	165	154
Lovinac	430	221	209
Murvica	816	423	393
Poličnik	1135	565	570
Rupalj	241	125	116
Suhovare	651	329	322
Visočane	396	207	189
Ukupno	4664	2375	2289

Izvor: www.dzs.hr (svibanj 2007.) Državni zavod za statistiku RH

Kretanje broja stanovnišva ukazuje na razne društvene i gospodarske promjene. Emigracija je na ovom području dugo prisutna. Proces demografske tranzicije je također izražen. Kao posljedica patrijahnosti i ekonomske zaostalosti prije otprilike 100-tinjak godina mortalitet, ali i natalitet, bili su izrazito visoki, za razliku od danas što u kombinaciji s mehaničkim kretanjem stanovništva u konačnici daje negativan prirodni prirast.

EKONOMSKO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA

Najznačajniji faktor razvjeta prostora su ponajprije prirodno-geografski uvjeti kao što su geografski položaj, klima, prirodna bogatstva, zatim demografska obilježja, povjesno-geografski razvoj, ali i prostorno-razvojne resursne načajke te posebni uvjeti i mogućnost razvoja tog istog prostora.

Osnovni potencijali razvoja općine Poličnik proizlaze iz prirodnih karakteristika i njenog povoljnog prostornog položaja. Primarni prirodni resursi su tla pogodna za poljodjelstvo s mogućnošću navodnjavanja, koji uz povoljnu submediteransku klimu i smještaj u neposrednoj blizini centra županije – grada Zadra, kao i uz Jadransku magistralu i autocestu Zagreb-Split, omogućuju lak prijevoz proizvoda. Potencijalno tržište u prevom redu su grad Zadar, turistička područja uz obalu i na otocima kao i šire područje Hrvatske.

Drugi potencijal razvoja ove općine trebali bi biti proizvodno-poslovni pogoni (zone), koji su zbog neposredne blizine Zadra i povoljne prometne povezanosti veliki potencijali za investitore izvan općine Poličnik.

POLJOPRIVREDA

Poljoprivreda je primarna gospodarska djelatnost na području ove općine. To je najvažnija grana kojom je ovdašnje stanovništvo preživljavalo od najstarijih vremena. Mogućnosti za njen razvoj su velike, s obzirom na znatne površine pogodnih tala, klimu i geografski položaj, te blizinu i dobru prometnu povezanost s potencijalnim tržištem.

Poljoprivredne površine zauzimaju 3115 ha ili 4,06% od svih poljoprivrednih površina u županiji. U ukupnoj površini same općine Poličnik (8202 ha), obradive površina ima čak 38%. Budući da udjelom površine kojom čini svega 2,48% ukupne površine županije, iz gore navedenog proizlazi da po postotku obradivih površina znatno premašuje prosjek županije (23,24%) i to je čini naglašeno poljoprivrednom općinom u sustavu županije.

Poljoprivreda zajedno s proizvodno-poslovnim djelatnostima trebala bi biti okosnica razvoja općine Poličnik. Za to postoje i određeni pozitivni preduvjeti:

- veliki dio općine čine kvalitetna, obradiva tla.
- postoje mogućnosti za izgradnju sistema za navodnjavanje, a takav sustav je već izgrađen u susjednoj općini, u poljoprivrednim dobrima Baštica 1 i Baštica 2. U tu svrhu trebalo bi napraviti studiju o mogućnosti navodnjavanja poljoprivrednih

površina i u općini Poličnik. Na sjevernom rubu općine postoje akumulacije „Grabovac“ i „Vlačine“ – iz njih su se prije domovinskog rata navodnjavala poljoprivredna dobra Baštice 1 i Baštice 2. To je bilo državno poduzeće, napredno organizirano, koje je uništeno tijekom srpske agresije na Hrvatsku. Iako se navedene akumulacije većim dijelom svoje površine nalaze u općini Poličnik, navedena poljoprivredna dobra nalazila su se u susjednim općinama. Vrijedilo bi ispitati mogućnost korištenja voda iz navedenih akumulacija i za navodnjavanje poljoprivrednih površina u općini Poličnik, naročito površina zapadno od akumulacije „Vlačine“. Prilikom izgradnje i sistema kanala za navodnjavanje, vrijedno bi bilo u tu svrhu koristiti i postojeće stalne i povremene tokove – jaruge (Miljašić jarugu, Briševački potok, Imenjaču i dr.).

- klima kao jedan od najvažnijih faktora koji utječe na mogućnost, smjer i opseg biljne proizvodnje. Klimatski uvjeti na ovim područjima s povoljnom submediteranskom klimom, omogućuju uzgoj raznovrsnih poljoprivrednih proizvoda koji bi svoje tržište mogli naći ne samo u Zadarskoj županiji, Dalmaciji ili unutrašnjosti Hrvatske već i na stranom tržištu.
- vrlo povoljan prometni smeštaj – uz Jadransku turističku cestu, kao i uz Jadransku autocestu (tj. Zagreb-Split); u blizini se nalaze i zračna luka Zemunik, željezničke postaje u Zadru i Benkovcu, kao i teretna i putnička luka Zadar. Sama općina graniči s centrom županije – Zadrom, što joj omogućuje dobru povezanost, kako s cijelom Jadranskom obalom, tako i s cijelom Hrvatskom, ali i inozemstvom. Dobrim razvojem turizma otvaraju se tržišta i u gradu Zadru i na cijelom obalnom pojasu.

Postojeća poljoprivredna proizvodnja na području općine Poličnik je uglavnom individualna. Za postizanje boljih rezultata, potrebno bi bilo razmotriti interesno udruživanje poljoprivrednika po uzoru na slična udruženja u razvijenim zemljama (pr. Italije i Španjolske).

Od poljoprivrednih djelatnosti koje prevladavaju u općini Poličnik, najzastupljenije je vinogradarstvo, a se užgaja se uglavnom vinsko grožđe, jer za stolno ne postoje uvjeti (voda za navodnjavanje). Važno je i maslinarstvo koje je u velikom porastu u posljednje vrijeme. Rasprostranjeni su i voćnjaci bresaka, maraski i sl. U velikom dijelu općine postoje dobri uvjeti za proizvodnju povrća. Dvije su lokacije posebno pogodne, jer postoje dovoljne količine vode za navodnjavanje. To su područje Drage – Vlačine (Suhovare). U toplijem

dijelu godine najviše se uzgajaju i izvoze: rajčica, paprika, lubenica, krastavci i slične ostale kulture.

Stočarstvo je, kao i poljodjelstvo, starodnevna djelatnost pučanstva ovoga kraja. Prvi zapisani podaci o broju stoke na ovom području datiraju iz 1809. godine, kad je zabilježeno 96 konja, 766 goveda i 1968 peradi. S vremenom broj domaćih životinja je rastao, što potvrđuje pokazatelj iz 1847. kad je zabilježeno 56 konja, 38 magaraca, 292 goveda 36 svinja i 1012 peradi. Broj stočnog fonda s godinama je drastično varirao. Tom razlogu bile su velike suše pojedinih godina, dakle nedostatak ispaše ili povremene bolesti koje su pogadale pojedine vrste domaćih životinja. Nekadašnja transhumanantna kretanja danas su nestala, jedini podsjetnik na to je naselje Lovinac u Lici.

Danas se na području općine uzgaja manje od 1000 ovaca i oko 150 krava. Na području ove općine djeluje i jedna suvremena obiteljska farma u Briševu. Što se budućnosti tiče i potencijala, u stočarstvu bi to značilo poticanje i otvaranje farmi (radi dobivanja živežnih namirnica ili sirovina), te proizvodnju mlijecnih proizvoda, sireva, maslaca i sl., u peradarstvu proizvodnju jaja i sl.

Na području općine Poličnik u prošlosti su se uzgajale i pčele. Godine 1825. zabilježeno je postojanje 43 košnice. Trebalo bi obnoviti pčelarstvo, jer osim gospodarskog iskorištavanja (dobivanja meda, voska, matične mlijeci i propolisa, tvari ljekovitih svojstava i dr.), pčele pomažu opravšivanju cvjetova mnogih biljaka, što je od iznimne važnosti za jedan ovakav poljoprivredni kraj.

Slika 11. Uzgoj maslina je u porastu

Slika 12. Najzastupljenije je vinogradarstvo

PROIZVODNO – POSLOVNE DJELATNOSTI

Proizvodno – poslovne djelatnosti uzimaju se u obzir kao druga po važnosti gospodarska grana. Na prostoru općine Poličnik ima ih četiri:

- Poslovna zona Murvica jug
- Gospodarska zona Murvica IK
- Poslovna zona Mazija JI
- Poduzetnička zona Grabi

Za poslovnu zonu Murvica IK uokolo robnog centra „Metro“, postoji veliki interes jer se nalazi u neposrednoj blizini grada Zadra (5 km), a u izradi je i detaljan plan uređenja i širenje te poslovne zone i na predjel Murvica–zapad. Po projektu u Murvici se predviđa i izgradnja novog naselja s čak 1500 stambenih jedinica s potpuno novim komunalnim sadržajima. Bez obzira na općepoznate nesuglasice na relaciji Poličnik-Murvica , ipak se nastoji zajednički ići prema budućnosti.

U poslovnoj zoni „Grabi“ tijekom 2007. godine su u tijeku intenzivni infrastrukturni radovi, ali i radovi na izgradnji sustava vodoopskrbe i odvodnje te priprema za izgradnju umreženih cesta.

Sve parcele prodane su 25-orici investitora, osim jedne koja je predviđena za buduću komunalnu tvrtku same općine. U prvoj godini u zoni će se zaposliti oko 100-tinjak ljudi, a kada cijela bude gotova najmanje 300.

Slika 13. Skretište za poslovnu zonu „Grabi“ Slika 14. Jedna od parcela u toj poslovnoj zoni

Zemljište u zoni prodavalo se po cijeni od 7 € po metru četvornom. Nadležne vlasti smatraju da je bolji model za razvoj prodaja samog zemljišta od davanja u koncesiju ili najam,

jer u tim slučajevima investitori teže dobivaju kredite od banaka. Novac koji se dobije od prodaje zemljišta i naplaćivanja komunalnog doprinosa vraća se u zonu za izgradnju njene infrastrukture. Investitorima je općina predvidjela olakšice za početak rada, pa su oslobođeni plaćanja komunalnih naknada prve 2 godine, a ako im je tvrtka registrirana na prostoru općine, plaćaju samo polovicu komunalnog doprinosa, znači nekih 15 kn po metru kubičnom.

Slika 15. Dobra prometna povezanost je jedan od najvažnijih faktora za razvoj

Slika 16. Novoizgrađena sportska dvorana otvorena je 29. kolovoza 2007. godine

Nakon uspješnog starta poslovne zone „Grabi“, općina Poličnik pokreće izgradnju prvog stambenog naselja u bližoj zadarskoj okolini za mlade obitelji. Na terenu površine 55.000 četvornih metara uz Magistralu zapadno od mjesta Poličnika planira se naselje sa 73 stambena objekta i poslovna prostora za oko 600 do 700 stanovnika. Poslovno-stambena zona se zove „Grabi VI“. Sve parcele planiranog naselja imaju po 600 kvadrata s pravom iskoristivosti od 45%, što znači da bi budući stambeni objekti maksimalno imali 300 kvadrata podijeljenih na prizemlje i jedan kat. Konačan broj stambenih jedinica unutar svakog objekta odredit će interes kupaca, tvrde nadležne vlasti.

Na taj način želi se zaustaviti odljev mlade populacije iz općine. Otvaranjem novih radnih mjeseta u toj istoj poslovnoj zoni, te pokretanjem izgradnje stambenih objekata, nastoje se stvoriti uvjeti za ostanak i mogućnost kvalitetnog življjenja mladih, ali i ugodan život u urbaniziranom naselju nadomak grada Zadra, sa svim potrebnim standardima.

Ostaci takozvane „Tvrđave“, „Gradine“ ili „Kaštelata“ nadomak samog centra u Poličniku

Župna crkva Sv. Nikole biskupa,
sagrađena 1887. godine, u Poličniku

Crkva Sv. Ivana Krstitelja u mjesnom
groblju, sagrađena u XI. ili XII. st. u Poličniku

O.Š. Poličnik

Dječji vrtić „Zvončić“

ZAKLJUČAK

Općina Poličnik je relativno mlada općina, ustrojena neposredno nakon uspostave slobodne, suverene i nezavisne Republike Hrvatske. Teritorijalno pripada Zadarskoj županiji, nalazi se 14 km sjeveroistočno od grada Zadra, a čine je sljedeća naselja: Brišćevo, Murvica, Dračevac Ninski, Visočane, Lovinac, Rupalj, Poličnik, Poličnik Gornji i Suhovare.

Tragovi ljudskog života na ovom području datiraju još iz starijeg kamenog doba, a kontinuitet naseljenosti osobito se može pratiti od ilirsko-liburnskih vremena, o čemu svjedoče mnogobrojni ilirski grobni humci koji su još uvijek nažalost neistraženi, ostaci antike, srednjeg vijeka pa sve do danas.

Razvoj općine Poličnik jedan je od najpropulzivnijih u Zadarskoj županiji. U nešto manje od 15 godina ona je postigla znatno više od prosjeka, ulažući mnogo u razvoj i infrastrukture i gospodarstva.

Glavna gospodarska grana je poljoprivreda, koja bi u suvremenim uvjetima zajedno s proizvodno-poslovnim djelatnostima, trebala biti okosnica razvoja općine. Općina Poličnik ima znatne komponente razvoja, zbog više geografskih preduvjeta koji je čine privlačnim prostorom za ulaganja. Osim prirodnih resursa (mnoštvo obradivih površina, kvalitetna tla, povoljni klimatski uvjeti) najvažniji je njen izrazito povoljan prometni smještaj. Dobra prometna povezanost, blizina županijskog centra, zračne i pomorske luke kao i glavne autoceste su najbolji čimbenici za razvoj ovoga kraja. Godine 2007. se krenulo s izgrađivanjem poslovnih i proizvodnih zona, i s izgradnjom stambenih objekata, pa se u skoroj budućnosti očekuju konkretni rezultati.

Ulažu se znatni naporci da se prostor općine kvalitetno urbanizira, a nivo življenja podigne na višu razinu. Time se želi zaustaviti odljev mладог stanovništva iz ovog kraja. Razvojem svih naselja i smislenim ulaganjem u gospodarski razvoj općine, nastoji se zadržati mlada populacija i osigurati joj ugodan život u kvalitetnom urbaniziranom kraju, pa na taj način možda privući i druge mlade ljude ili obitelji, koji smatraju da im život izvan grada, a „u gradu“ može biti jeftiniji i udobniji.